

**TADBIRKORLIK FAOLIYATINING DAVLAT TOMONIDAN
QO‘LLAB QUVVATLANISHI VA SOHAGA MINTAQALAR
MIQYOSIDA INVESTITSIYA JALB QILISH SAMARADORLIGI**

Ibragimov. A.T.

Osiyo Xalqaro Universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya: *O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganlaridek, “Faol tadbirkor deganda, biz raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishga qodir, eng muhimi, yangi ish o‘rinlari yaratib, nafaqat o‘zini va oilasini boqadigan, balki butun jamiyatga naf keltiradigan ishbilarmon insonlarni tushunamiz. Bunday tadbirkorlar safini kengaytirish, jumladan, yuqori texnologiyalar, ilm-fanning eng so‘nggi yutuqlariga asoslangan texnika va asbob-uskunalarni mamlakatimizga olib kelish va joriy etish uchun ularga munosib sharoitlar yaratish bizning birinchi galdagi vazifamiz bo‘lishi shart.*

Kalit so'zlar: *Faol tadbirkor , Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, raqobatbardosh mahsulot, Investitsiya, iste'moldagi cheklov, iste'molchi tanlovi, texnika va texnologiyalarni yangilash.*

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni jadal rivojlantirish har qanday mamlakat iqtisodiyotining barqaror o‘shishini ta’minlovchi asosiy bo‘g‘in va amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo‘nalishi hisoblanadi. Respublikamizda ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni barqarorligini ta’minlash va uni qo‘llab-quvvatlash mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy ustuvor yo‘nalishlaridan biri qilib belgilangan.

Kerak bo‘lsa, xorijdagi yetakchi kompaniya va tashkilotlarda tajriba orttirishi, o‘zaro manfaatli hamkorlik qilishi uchun ularga har tomonlama imkoniyat tug‘dirib berishimiz lozim”.

2018-yil 5-may kuni O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Faol tadbirkorlik va innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun shart-sharoitlarni yaratish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ 3697-sonli qarori qabul qilindi. Unga ko‘ra, o‘tkazilgan tahlil natijalari mamlakatda faol tadbirkorlik va innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun shart-sharoitlarni yanada yaxshilashga to‘sqinlik qiluvchi, jumladan, quyidagi qator tizimli muammolar mavjudligidan dalolat beradi:

birinchidan, hududlarning mavjud resurs bazasi va salohiyatini hisobga olgan holda ilg‘or va zamonaviy innovatsion ishlanmalar, texnologik loyihalar-startaplar va innovatsiyalar bozorini tizimli tahlil qilish yo‘lga qo‘yilmagan;

ikkinchidan, innovatsion loyihalar-startaplarga investitsiyalarni jalb etish, ishlab chiqarish va xizmatlar ko'rsatish sohasiga innovatsiyalarni faol joriy qiluvchi iqtidorli tadbirkorlar faoliyatiga ko'maklashish va muvofiqlashtirish ishlari lozim darajada amalga oshirilmayapti;

uchinchidan, innovatsion rivojlanish sohasida, ayniqsa, joylarda ishbilarmonlik muhiti past darajada, shuningdek, innovatsion va muvaffaqiyatli texnologik loyihalar-startaplarni ishlab chiqish va ilgari surish bo'yicha zarur ko'nikmalarga ega tadbirkorlarning yetishmovchiligi saqlanib qolmoqda;

to'rtinchidan, innovatsion g'oyalar, ishlanmalar va texnologiyalarning ma'lumotlar bazasi mavjud emas, yangi resurslarni yaratish va tajribani biznes-tuzilmalarga o'tkazish amaliyoti rivojlanmasdan qolmoqda;

beshtinchidan, innovatsion ishlanmalar bozorini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari sust darajada ishlab chiqilgan, innovatsion g'oyalardan samarali foydalanishni muvofiqlashtirish yo'lga qo'yilmagan, innovatsion ishlanmalarning sifati esa bozor talablariga javob bermaydi;

oltinchidan, innovatsion ishlanmalar, texnologik loyihalar-startaplar sohasiga texnika oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilari va iqtidorli yoshlarni jalb etishga, shuningdek, biznes-inkubatorlarni yaratishga lozim darajada e'tibor qaratilmayapti;

yettinchidan, aholi o'rtasida innovatsion tadbirkorlikni ommalashtirish ishlari samarali olib borilmayapti, innovatsion mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqishga va ilgari surishga jalb qilishda texnik va psixologik to'siqlar saqlanib qolmoqda.

2017-2021 yillarda tadbirkorlik sub'ektlarini muhandisdik-kommunikatsiya tarmoqlariga tayyor holda ulash tizimini takomillashtirish, ularni xom ashyo va materiallar bilan ta'minlashni yuqori darajaga ko'tarish, yakka tartibdagi tadbirkorlikning rivojlanishini yanada qo'llab-quvvatlash kabi yo'nalishlarda islohotlar amalga oshirish belgilab olindi.

Yalpi ichki mahsulotning 80 foizi va mehnatga layoqatli aholining kamida 70 foizi iqtisodiyotning tadbirkorlik sektori ulushiga to'g'ri keladigan, yuksak rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarning bu jabhada yuz yillar davomida to'plangan boy tajribasini o'rganish o'ta muhim. O'zbekistonda masalaga shu jihatdan qaralib, mustaqillikning dastlabki kunlaridan boshlab tadbirkorlikni jadal rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berilgani mustabid, rejali-taqsimot tizimidan qolgan o'ta o'tkir muammolarni hal etishda eng muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

20 yil avval O'zbekistonda xususiy tadbirkorlik deyarli yo'q edi, bugun esa barcha xo'jalik sub'ektlarining 90 foizdan ortig'ini tadbirkorlik sub'ektlari tashkil etadi. Hozirgi kunda yalpi ichki mahsulotning 54 foizi, ishlab chiqarilayotgan sanoat mahsulotlarining

22 foizi va qishloq xo'jaligi mahsulotlarining 98 foizi aynan shu soha hissasiga to'g'ri kelmoqda.

O'zbekistonda tadbirkorlikni jadal rivojlantirishni ustuvor yo'nalish sifatida belgilashning omil va sabablari quyidagilardan iborat.

Birinchidan, jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, iqtisodiyotning muhim tarkibini tashkil qiluvchi tarmoq bo'lgan tadbirkorlik ichki bozorni zarur tovar va xizmatlar bilan to'ldirishning asosiy manbai bo'lib xizmat qiladi.

U nafaqat iqtisodiyotdagi ma'lum bir bo'shliqlarni to'ldiradi, balki uni diversifikatsiya qilish va barqaror sur'atlar bilan rivojlantirishni ta'minlashda o'ta muhim rol o'ynaydi.

Agar 2018-2022 yillarda mamlakatimiz iqtisodiyotida 5,2 milliondan ortiq yangi ish o'rnini tashkil etilgan bo'lsa, ularning 62 foizdan ortig'i kichik biznes va xususiy tadbirkorlik hissasiga to'g'ri keldi. Buning natijasida hozirgi vaqtda mamlakatimizda ish bilan band bo'lgan jami aholining 76 foizdan ko'prog'i ushbu sohada mehnat qilmoqda.

Ikkinchidan, tuzilishiga ko'ra ixcham, qarorlar qabul qilishda tezkor va harakatchan, yangi tartib-qoidalarini qisqa muddatda o'zlashtiradigan tadbirkorlik jahon va mintaqalar bozorlaridagi talab va kon'yunktura o'zgarishlariga ancha tez moslashadi.

Uchinchidan, tadbirkorlikni tashkil qilish va yuritish katta xarajat hamda kapital qo'yilmalarni talab etmaydi. Bu esa ishlab chiqarishni tez va oson modernizatsiya qilish, texnik hamda texnologik qayta jihozlash, yangi turdagi mahsulotlarni o'zlashtirish, ularning nomenklaturasini muntazam yangilab borish va raqobatdoshligini ta'minlash imkonini beradi.

To'rtinchidan, jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining tahdid va salbiy oqibatlariga yirik korxonalarga nisbatan ushbu sohaning bardosh bera olish qobiliyati ancha yuqori.

Beshinchidan, kichik tadbirkorlik nafaqat daromad manbai, balki odamlarning ijodiy va intellektual qobiliyatini ro'yobga chiqarish vositasi hamdir. Mazkur soha har bir kishiga o'z iste'dodi va imkoniyatlarini namoyon etish uchun zamin yaratmoqda, shu tariqa tashabbuskor, omilkor, mustaqil faoliyat yurita oladigan, o'z oldiga qo'ygan maqsadlariga erishishga qodir insonlar toifasini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Aynan shu sohani rivojlantirish hisobidan jamiyatdagi ijtimoiy siyosiy va sosial-iqtisodiy barqarorlikdan manfaatdor bo'lgan, mamlakatimizni taraqqiyot va demokratik islohotlar yo'lidan rivojlantirishda faol kuch bo'lib maydonga chiqayotgan ijtimoiy qatlam shakllanmoqda.

Soha rivoji uchun mustahkam qonunchilik va huquqiy baza shakllantirilgan va muntazam takomillashtirib borilib, biznes uchun imtiyoz va preferensiyalar berish, ishlab chiqarishni texnik va texnologik qayta jihozlash hamda modernizatsiya qilish masalalarida davlat tomonidan tizimli ravishda yordam ko'rsatilmoqda.

O'tgan 2022 yilda 592,4 dan ziyod yangi korxona, birinchi navbatda, kichik biznes sub'ektlari eksport faoliyatiga jalb etildi. Tashqi savdo balansidagi ijobiy saldo 210,6 million dollarni tashkil qildi, mamlakatimizning oltin-valyuta zaxiralari 2 milliard 100 million dollarga ko'paydi.

Ayniqsa, sanoatning yengil, oziq-ovqat va qurilish materiallari ishlab chiqarish kabi ko'p mehnat talab qiladigan tarmoqlarida ishchilarning eng ko'p soni ilgari 100 kishidan 200 kishigacha oshirilgani tadbirkorlikni rag'batlantirish borasidagi chora-tadbirlar tizimidagi muhim qaror bo'ldi.

Tijorat banklari tomonidan tadbirkorlik sub'ektlariga 9 trillion so'mdan ortiq yoki 2018 yilga nisbatan 1,3 barobar ko'p, shu jumladan, 2 trillion so'mga yaqin miqdordagi mikro kreditlar ajratildi. Bu o'tgan yilga qaraganda 39 foiz ko'pdir. So'nggi besh yilda tadbirkorlikni kreditlash hajmi qariyb 5 barobar ko'paydi.

O'zbekiston Respublikasida ijtimoiy soha va iqtisodiyotni rivojlantirish uchun barcha mulkchilik shakllaridagi tashkilotlarning 2022 yilda 269,9 trln. so'm investitsiya o'zlashtirilgan bo'lib, 2021 yilga nisbatan 100,9 % ni tashkil etdi. Bunda 2022 yilda asosiy kapitalga investitsiyalarning 59,1 %i yoki 159,6 trln. so'mi jalb etilgan mablag'lar hisobidan moliyalashtirilgan bo'lsa, korxona, tashkilot va aholining o'z mablag'lari hisobidan 40,9 % yoki 110,3 trln. so'm moliyalash hisobiga to'g'ri keldi.

Tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishdagi ahamiyati, afzalliklari va ustuvorliklarida quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- nisbatan kam mablag sarflagan holda, yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qilib, aholi bandlik muammosini barham topishiga, turmush tarzini yaxshilanishiga hamda aholi daromadlarini oshishiga olib keladi;

- moddiy, moliyaviy va mehnat resurslarini samarali taqsimlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, bu, o'z navbatida, real va moliya sektorlari mutanosibligini ta'minlaydi hamda iqtisodiy o'sish uchun zamin yaratadi;

- jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni kafolatlovchi tadbirkorlar katlamini shakllantirib, iqtisodiy jihatdan faol bo'lgan aholi ulushini ko'paytiradi;

- ishlab chiqarishga yangi texnika va texnologiyalarni qisqa muddatlarda jalb etib, moddiy-texnika bazasini mustahkamlashga zamin yaratadi. Innovatsiyalarning jalb etilishi iqtisodiyotda raqobat muhitini shakllantirilishiga olib keladi;

- turli bozorlarda raqobatbardosh innovatsion mahsulot ishlab chiqarilishiga va iste'molchi didiga mos innovatsion xizmat turlarini yaratilishiga zamin yaratadi.

Investitsiya jozibadorligi investorlarni o'z mablag'larini aynan shu soha, xududga yunaltirishga qiziqtiradigan mezonlar tizimiga bog'liqdir. Iqtisodiy adabiyotlarda hududlar investitsiya jozibadorligiga ta'sir etadigan omillar guruhlarini turli xil ekanligini kuzatish mumkin. Masalan, hududlar investitsiya faolligiga ta'sir etuvchi omillarni

V.M.Askinadzi va V.T.Maksimovalar ob'ektiv va sub'ektiv, A.N.Asaula, N.I. Pasyadlar tez va sekin o'zgaruvchan, K.V.Baldin esa ijobiy va salbiy ta'sir etuvchi omillarga bo'ladilar.

M.Porter xalqaro savdo va xorijiy investitsiya mamlakat iqtisodiyotiga faqat ijobiy ta'sir etadi, degan xulosani rad etadi. Ayrim mamlakatlar iqtisodiyotiga xalqaro savdo va xorijiy investitsiya salbiy ta'sir etishi, ya'ni ishlab chiqarish samaradorligi ushiga tusknlk qilishi xam mumkin, degan fikrni bildiradi.

Rossiya Milliy reyting agentligi hududlar investitsiya jozibadorligi reytingi quyidagi 7 ta omilga bog'liq deb hisoblaydi:

1. Hududning tabiiy resurslari va uning atrof-geografik xususiyati.
2. Mehnat resurslari.
- Hududning infratuzilmasi.
3. Hududning ichki bozori.
4. Ishlab chiqarish salohiyati.
5. Ijtimoiy-siyosiy barqarorlik.
6. Hudud korxonalari va budjetining moliyaviy holati.

O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonunida investitsiya krediti berish yo'li bilan investitsiyalarni rag'batlantirish va investitsiyalarni moliyalashtirish nazarda tutilgan bo'lsada, soliq qonunchiligida ushbu me'yor o'z aksini topmagan. Shu sababli ushbu moliyaviy resursdan foydalanib investitsiyalar hajmini oshirish cheklangan.

Holbuki ushbu amaliyot samaradorligi xorijiy tajribalardan ma'lum hisoblanadi. Investitsiya resurslarning o'sib borishi hududlarning ishlab chiqarish imkoniyatini oshishi hamda aholi bandligi masalasining ijobiy yechimiga o'z ijobiy ta'sirini o'tkazadi.

Bu masala ayniqsa o'tish davri iqtisodiyoti maqomidagi O'zbekiston Respublikasi uchun strategik ahamiyat kasb etuvchi dolzarb masalalardan biri bo'lib hisoblanadi. Chunki, tadqiqotlarimiz natijalari shundan dalolat bermoqdaki, 2020 yil ma'lumotlariga ko'ra investitsiyalarning hududiy tuzilmasida ular respublikamiz viloyatlari va Qoraqalpog'iston Respublikasi bo'yicha teng taqsimlanmagan (1-jadval). 2018-2022 yillardagi respublika hududlari bo'yicha asosiy kapitalga o'zlashtirilgan investitsiyalar tahlillari natijalar hududlardagi holat turli xil ekanligi kuzatiladi. 2018-2019 yillarda Farg'ona viloyatida 2018-2020 yillarda esa Buxoro viloyatlarida ushbu ko'rsatkichning pasayish tendensiyasi kuzatiladi. 2020-yilda koronavirus pandemiyasi sababli cheklovlar o'rnatilishiga qaramasdan Jizzax (152,5), Samarqand (117,9), Sirdaryo (111,0), Farg'ona (116,4) va Xorazm (114,5) viloyatlarida o'sish ta'minlangan. Lekin yuqori investitsiya salohiyatiga ega hududlar Qoraqalpog'iston Respublikasi (80,4), Buxoro (96,7), Qashqadaryo (74,1), Navoiy (78,7), Namangan (87,9), Surxondaryo (76,3), Toshkent

(82,8) viloyatlari hamda Toshkent shahri (96,5) da o'sish sur'ati pasaygan. Fikrimizcha, 2020 yilda investitsiyalar darajasi o'sish sur'ati pasayishining birinchi sababi pandemiya sharoitida ish faoliyatining aholi xavfsizligini ta'midlash maqsadida cheklanishi hisoblanadi. Ikkinchi sabab esa, pandemiya munosabati bilan budjet xarajatlarini maqbullashtirish chora-tadbirlari belgilanishidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ikromov, E. (2024). THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE ORGANIZATION AND CAPACITY BUILDING OF EXECUTIVE EMPLOYEE LABOR IN PUBLIC ADMINISTRATION BODIES. *Modern Science and Research*, 3(1), 939-946.
2. Ibodulloyevich, I. E. (2023). DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI TAQSIMLANISHINI TAKOMILLASHTIRISH. *Gospodarka i Innowacje.*, 41, 321-325.
3. Ibodulloyevich, I. E. (2023). MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI PROGNOZLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR.
4. Ibodulloyevich, I. E. (2023). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI YANADA RIVOJLANTIRISH UCHUN QULAY ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 481-484.
5. Ikromov, E. (2023). REGULATION OF BUSINESS ACTIVITY IS SIMPLIFIED. *Modern Science and Research*, 2(12), 1107-1111.
6. Ibodulloyevich, I. E. (2023). TADBIRKORLIK FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISH SODDALASHTIRILADI.
7. Ibodulloyevich, I. E. (2024). DAVLAT BOSHQARUVI ORGANLARIDA RAHBAR XODIMLAR MEHNATINI TASHKIL ETISH VA SALOHİYATINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.
8. Ibodulloyevich, I. E. (2024). ZAMONAVIY MENEJMENT TAMOIYILLARI VA USLUBLARIDAN FOYDALANISHDA RAHBAR MEHNATINING AHAMIYATI.
9. Ibodulloyevich, I. E. (2024). ZAMONAVIY MENEJMENT TIZIMIDA RAHBARLIK USLUBLARINING TASNIFLANISHI.
10. Ibodulloyevich, I. E. (2024). ISHLAB CHIQRISHDA RAHBAR MEHNATINING ASOSIY O 'RNI VA KORXONALAR IQTISODIY FAOLIYATIGA TA'SIRI. *Gospodarka i Innowacje.*, (45), 311-315.
11. Ibodulloyevich, I. E. (2024). Respublikada Xizmatlar Sifati Va Raqobatbardoshligini Oshirish Orqali Xizmatlar Eksportini Rivojlantirish Istiqbollari. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 247-251.

12. Ikromov, E. (2024). DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS OF INCREASING THE QUALITY AND COMPETITIVENESS OF SERVICES. *Modern Science and Research*, 3(2), 803-810.
13. Ikromov, E. (2024). THEORETICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF MODERN MANAGEMENT AND ITS METHODS. *Modern Science and Research*, 3(2), 811-819.
14. Ikromov, E. (2024). USE OF FOREIGN EXPERIENCES IN THE ORGANIZATION OF MANAGERIAL WORK IN PRODUCTION ENTERPRISES AND ITS IMPROVEMENT. *Modern Science and Research*, 3(2), 820-828.
15. Ikromov, E. (2024). FOREIGN EXPERIENCES OF SERVICE SECTOR DEVELOPMENT. *Modern Science and Research*, 3(2), 794-802.
16. Ikromov, E. (2023). PROBLEMS IN IMPROVING THE FORECASTING OF LOCAL BUDGET REVENUES. *Modern Science and Research*, 2(10), 794-797.
17. Ikromov, E. (2024). THE IMPORTANCE OF MANAGERIAL WORK IN THE USE OF MODERN MANAGEMENT PRINCIPLES AND METHODS. *Modern Science and Research*, 3(1), 18-23.
18. Ibodulloyevich, I. E. (2024). XIZMAT KO 'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHGA USLUBIY YONDASHUV.
19. Ibodulloyevich, I. E. (2024). XIZMAT KO 'RSATISH KORXONALARINING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA AFZALLIKLARI.
20. Ibodulloyevich, I. E. (2024). XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.
21. Turayevich, I. A. (2024). Iqtisodiyotga Investitsiyalarni Jalb Qilish Va Boshqarishning O 'Ziga Xos Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 53, 1231-1237.
22. Ibragimov, A. T. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYANI JALB QILISHNI SOLIQLAR VOSITASIDA RAG 'BATLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 116-122.
23. Turayevich, I. A. (2024). Milliy Iqtisodiyotga Xorijiy Investitsiyalarni Jalb Qilishda Soliqlarning O 'Rni. *Gospodarka i Innowacje.*, 53, 205-213.
24. Aziz, I. (2023). O'zbekistonda xorijiy investitsiyani jalb qilishni soliqlar vositasida rag'batlantirish yo'llari. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(5), 191-196.
25. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). AHOLINING O'ZINI O'ZI BANDLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(2), 321-325.

26. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). INNOVATIVE MANAGEMENT AS A FACTOR OF SUCCESSFUL DEVELOPMENT OF AN ENTERPRISE. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(2), 315-320.
27. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). KORXONADA ISH HAQI TO'LASH TIZIMLARI VA SHAKLLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 279-285.
28. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). STAGES OF BUSINESS VALUATION. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 167-175.
29. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANKLARIDA XMHSNI TADBIQ ETISH XUSUSIYATLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 253-258.
30. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). OZINI OZI BANDLIGINI TAMINLASHNING ILGOR XORIJIY TAJRIBASI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 176-181.
31. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). MONOPOLIYA VA ANTIMONOPOL SIYOSAT. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 464-468.
32. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). AHOLINING OZINI OZI BANDLIGINI TAMINLASHNING MAZMUN-MOHIYATI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 162-166.
33. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). ENTERPRISE MARKETING STRATEGY. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 259-265.
34. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). TASHKILOTNING INNOVATSION FAOLIYATI SAMARALIGINI BAHOLASH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 286-294.
35. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). RAQOBAT TUSHUNCHASI, UNING TURLARI VA USULLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 459-463.
36. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY OF ANALYSIS OF COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN BUKHARA REGION. *International journal of artificial intelligence*, 4(10), 341-345.